

ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

©2023 РИБЧУК А. В., ПАВЛЮХ Р. М.

УДК 330.341
JEL: B15; O17; O38

Рибчук А. В., Павлюх Р. М. Інструменти забезпечення стійкого інноваційного розвитку національної економіки

У статті досліджується імперативи формування та застосування інноваційних інструментів стійкого розвитку національної економіки. Зазначено, що становлення інноваційної економіки пов'язане з формуванням нового сегмента сучасного господарства – національної інноваційної системи (НІС), яка є сукупністю державної інноваційної політики, суб'єктів інноваційної діяльності, інноваційної інфраструктури, інноваційних процесів та ресурсів, де всі елементи рівнозначні та перебувають у тісній функціональній взаємозалежності. Підкреслено, що найважливішою умовою модернізації вітчизняної економіки є формування НІС, яка має ліквідувати інституційні та організаційні розриви між фундаментальним, прикладним, галузевим, освітнім і корпоративним секторами науки; сконцентрувати на стратегічних напрямках інноваційного розвитку необхідні матеріальні, фінансові та кадрові ресурси. Зазначено, що ключовим завданням у галузі створення інфраструктури інноваційної системи є заповнення відсутніх ланок, що передбачає розвиток інститутів та механізмів фінансування інновацій, виробничо-технологічної інформаційної та консалтингової інфраструктури, мережа яких розвивається вкрай повільними темпами. Наведено структуру інноваційного механізму, що включає: три контури управління, які забезпечують законодавчу базу інноваційної діяльності; національну конкурентоспроможність; управління стійким розвитком країни через активізацію людського капіталу. Доведено, що в умовах переходу до інноваційної моделі розвитку змінюються функції та завдання державного регулювання. На перший план висувається завдання з розроблення ефективної політики, яка відіграє роль каталізатора у формуванні загальних умов розвитку підприємництва та інноваційної діяльності.

Ключові слова: інноваційні інструменти, стійкий інноваційний розвиток, національна інноваційна система, інноваційна інфраструктура, інноваційний механізм, державна інноваційна політика.

Бібл.: 13.

Рибчук Анатолій Васильович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри математики та економіки, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, 82100, Україна)

E-mail: rav957@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5130-2442>

Павлюх Роман Миколайович – аспірант кафедри математики та економіки, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (вул. Івана Франка, 24, Дрогобич, 82100, Україна)

E-mail: pavlykh.r@gmail.com

UDC 330.341
JEL: B15; O17; O38

Rybchuk A. V., Pavlyukh R. M. Tools for Ensuring a Sustainable Innovative Development of the National Economy

The article examines the imperatives of the formation and application of innovative tools for the sustainable development of the national economy. It is noted that the formation of the innovative economy is connected with the formation of a new segment of the modern economy – the national innovation system (NIS), which is a set of the State innovation policy, subjects of innovation activity, innovation infrastructure, innovation processes and resources, where all elements are equivalent and are in close functional interdependence. It is emphasized that the most important condition for the modernization of the domestic economy is the formation of NIS, which should eliminate institutional and organizational gaps between the fundamental, applied, branch, educational and corporate sectors of science; to concentrate the necessary material, financial and personnel resources on strategic areas of innovative development. It is noted that the key task in the field of creating the infrastructure of the innovation system is to fill the missing links, which involves the development of institutions and mechanisms for financing innovations, production-technological information and consulting infrastructure, the network of which is developing at an extremely slow pace. The structure of the innovation mechanism is presented, which includes three management contours that provide the legislative basis for innovation activity; national competitiveness; management of sustainable development of the country through activation of human capital. It has been proven that the functions and tasks of the State regulation change in the conditions of the transition to an innovative model of development. The task of developing an effective policy, which plays the role of a catalyst in the formation of general conditions for the development of entrepreneurship and innovative activity, is put forward.

Keywords: innovation tools, sustainable innovation development, national innovation system, innovation infrastructure, innovation mechanism, innovation policy of the State.

Bibl.: 13.

Rybchuk Anatoliy V. – D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of Mathematics and Economics, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University (24 Ivana Franka Str., Drohobych, 82100, Ukraine)

E-mail: rav957@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5130-2442>

Pavlyukh Roman M. – Postgraduate Student of the Department of Mathematics and Economics, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University (24 Ivana Franka Str., Drohobych, 82100, Ukraine)

E-mail: pavlykh.r@gmail.com

У сучасному глобалізованому світі найважливішим чинником забезпечення стійкого розвитку національних економік стає інноваційна діяльність, яка виступає ефективним інструментом комерціалізації досягнень науки, техніки та технологій і стає визначальним елементом їхньої конкурентоспроможності. Нова хвиля технологічних змін суттєво посилила роль інновацій у світовому соціально-економічному розвитку, що проявляється в посиленні впливу науки і техніки на всі сторони життя суспільства, у фундаментальних технологічних зрушеннях, які ведуть до великомасштабних соціально-економічних та історичних змін. Відповідно змінюється набір основних чинників та джерел економічного зростання. Найважливішими з них є наукові знання та інтелектуальний капітал, які стають головним джерелом створення конкурентних переваг світовому ринку.

Головною метою соціально-економічного розвитку на середньострокову перспективу є формування такої моделі національної економіки, яка мала б довгостроковий потенціал динамічного зростання, здатність забезпечувати послідовне підвищення добробуту населення, ефективне відтворення, постійну модернізацію виробничого потенціалу, оптимізацію управління, зміцнення інноваційної сфери та конкурентоспроможності держави.

Проблеми забезпечення стійкого інноваційного розвитку національних економік аналізують відомі зарубіжні фахівці, а саме: К. G. Aka [7], С. С. Cheng [8], A. Hernandez-Vivanco, M. Bernardo, C. Cruz-Cázares [9], A. Eburne, E. A. Inigo, P. Ritala, L. Albareda [10], D. M. Neutzling, A. Land, S. Seuring, L. F. M. Do Nascimento [11], R. Rauter, E. Perl-Vorbach, R. J. Baumgartner [12], E. Reficco, R. Gutiérrez, M. H. Jaén, N. Auletta [13].

Вагомий внесок у розробку системи інструментів інноваційного розвитку зробили такі українські науковці, як: Т. Анкудович, О. Беспала, О. Бондар-Підгурська [1], С. Горбаченко [2], І. Грабовська, М. Дзюба, О. Єрмакова [3], Н. Краус [4], В. Мельник, Г. Погріщук, О. Погріщук [5], В. Сідельнікова, О. Фрідман, Ю. Шушкова [6] та інші. Водночас існує необхідність обґрунтування інституційних змін у структурі суспільного виробництва, системі управління, освіті на основі знань та інформації, що визначає значущість активізації інноваційної діяльності при переході національної економіки до нового технологічного укладу.

У більшості публікацій зарубіжних та українських дослідників аналізуються загальні напрями становлення інноваційної економіки через формування нового сегмента сучасного господарства – національної інноваційної системи (НІС). У розвинутих країнах інноваційна складова органічно вбудована у процес розширеного відтворення, натомість у нас, на жаль, вона часто є чужорідним компонентом, а інтелектуальний капітал як реальний чинник економічного розвитку поки що не сформувався. Тому іс-

нує необхідність детально проаналізувати всі інструменти управління стійким інноваційним розвитком,

Метою статті є дослідження комплексу різномановних інструментів забезпечення стійкого інноваційного розвитку національної економіки.

Історія розвитку цивілізації показала, що інновації є найважливішим чинником стійкого та ефективного розвитку економіки [6, с. 22]. При цьому існує низка суперечностей, пов'язаних з природою інноваційної діяльності та неоднозначним впливом окремих видів інновацій на сталий розвиток суспільства. Інновацію в широкому сенсі можна визначити як органічну сукупність результату, процесу та ефекту, пов'язаних зі створенням і розповсюдженням нововведень у різних сферах людської діяльності, що сприяє підвищенню соціально-економічної ефективності та формуванню системи стійкого розвитку суспільства. Становлення інноваційної економіки пов'язане з формуванням нового сегмента сучасного господарства – національної інноваційної системи (НІС). Завдання побудови ефективної інноваційної системи отримує вичерпне рішення, якщо національна економіка має не лише високий інноваційний потенціал, а й забезпечує ефективність інноваційного трансферу.

Національна інноваційна система характеризується як особливе інституційне середовище в межах конкретної держави. У змістовному аспекті НІС є сукупністю державної інноваційної політики, суб'єктів інноваційної діяльності, інноваційної інфраструктури, інноваційних процесів та ресурсів [8, р. 401]. У процесі формування НІС усі елементи рівнозначні та перебувають у тісній функціональній взаємозалежності. До її ключових функцій відносять:

- 1) формування інноваційної політики;
- 2) забезпечення нормативно-законодавчої бази;
- 3) ідентифікацію та вибір пріоритетів у галузі інновацій і наукових досліджень, розробок;
- 4) мобілізацію та управління ресурсами;
- 5) провадження науково-дослідної діяльності;
- 6) формування людського капіталу;
- 7) надання стимулів для розвитку інновацій;
- 8) підтримку нових (високотехнологічних) галузей промисловості та сфери послуг [1, с. 37].

Найважливішою умовою модернізації вітчизняної економіки є формування НІС, яка має ліквідувати інституційні та організаційні розриви між фундаментальним, прикладним, галузевим, освітнім і корпоративним секторами науки; сконцентрувати на стратегічних напрямках інноваційного розвитку необхідні матеріальні, фінансові та кадрові ресурси; розгорнути науково-прикладні дослідження у пріоритетних секторах економіки; і, найголовніше, – усунути розрив між наукою та виробництвом [2, с. 14]. Інноваційні механізми провідних світових держав мають як спільні риси, так і індивідуальні особливості, пов'язані з фінансуванням наукових досліджень,

підтримкою малого інноваційного підприємництва, податковими преференціями, організацією інноваційного трансферу. Особливу роль у стійкому розвитку сучасного суспільства починають виконувати глобальні інноваційні системи (ГІС), які використовують парадигму глобальних інновацій. Першим найбільш важливим прикладом ГІС є інноваційна система ЄС, яка забезпечує максимальні інноваційні переваги, пов'язані з процесами міжнародної інтеграції [11, р. 3451].

Стійкість економічного розвитку, як відомо, визначається безперервністю інноваційних циклів, що наростають і частково перекривають один одного. Інноваційну економіку необхідно створювати безперервно та системно, на всій території країни, а не задовольнятися чудово організованими науковими центрами у великих промислових містах. У той час, як із нашої країни продовжує йти відтік переважно найактивніших та найталановитіших учених, такі рішення видаються далекими від правильних. Одна з головних проблем повільного просування інновацій: низька мотивація з обох сторін – як з виробничої, так і з творчої, що породжується масою труднощів, які створює держава на шляху їхнього зближення [3, с. 89]:

- ✦ відсутність адекватної правової бази;
- ✦ відсутність єдиної інноваційної інфраструктури;
- ✦ адміністративні та податкові бар'єри для малого бізнесу;
- ✦ відсутність пільгового оподаткування для венчурів;
- ✦ відсутність чітких механізмів інвестування інноваційних процесів;
- ✦ відсталий стан виробничих потужностей;
- ✦ недоліки освітньої системи.

Ключовим завданням у галузі створення інфраструктури інноваційної системи є заповнення відсутніх ланок, що передбачає розвиток фінансових інститутів і механізмів фінансування інновацій, виробничо-технологічної інформаційної та консалтингової інфраструктури, мережа яких поки що відсутня в нашій країні та, як наслідок, вся інноваційна система розвивається вкрай повільними темпами. Майбутня інноваційна інфраструктура має стати частиною системи інноваційного сервісу, що надає послуги таких видів: правові, патентні, ліцензійні, інвестиційні, експертно-консультативні, управлінські (менеджмент, коучинг, форсайт тощо), технологічні, науково-дослідні, дослідно-конструкторські, виробничі, сертифікаційні тощо. Ймовірно, слід запровадити державну акредитацію деяких суб'єктів структури, але не перетворюючи це на черговий бюрократичний бар'єр [5, с. 204].

Необхідно розробити комплекс адекватних заходів державного стимулювання щодо кожного з інфраструктурних елементів. Зокрема, визначити

напрями подальшого розвитку кластерних структур шляхом створення:

- а) інноваційно-інвестиційних міжгалузевих (багатогалузевих) виробничих кластерів (ІІМВК), що спеціалізуються на реалізації інноваційних циклів зі створення макротехнологій і наукомістких засобів праці, енерго- та ресурсозберігальних циклів використання, випуску наукомісткої конкурентоспроможної продукції, товарів і послуг;
- б) інноваційно-інвестиційних територіально-виробничих кластерів (ІТВК), які здійснюють розвиток інноваційно-інвестиційних циклів з випуску конкурентоспроможної промислової продукції та мікротехнологій в інтеграції із соціальною, науково-інноваційною, інвестиційно-фінансовою інфраструктурою на локальній території (наукогради, технопарки) [4, с. 53].

Найбільший інтерес представляє інноваційний механізм управління стійким розвитком, що включає три контури управління [13, р. 1175]. Внутрішній контур реалізує управління інноваційною діяльністю шляхом розвитку законодавчої бази, реалізації державних програм, спрямованих на підтримку інноваційної діяльності. Наступний контур являє собою управління національною конкурентоспроможністю за допомогою державної та регіональної промислової політики, підтримки та розширення групи провідних підприємств і галузей. Зовнішній контур реалізує управління стійким розвитком країни шляхом гео- та екологічної політики, забезпечення політичних і цивільних прав громадян, розвитку людського капіталу [7, р. 531].

Для забезпечення стійкого інноваційного розвитку та модернізації економіки необхідно створити організаційну структуру управління (інфраструктуру), адекватну цьому розвитку [9, р. 1179]. Іншими словами, необхідно оптимізувати функції управління (тобто сформувати систему менеджменту) інноваційними процесами на всіх рівнях адміністрування: державному, регіональному, муніципальному, місцевому, організаційному. В Україні в цьому напрямі вживаються активні заходи. Проте, на жаль, для забезпечення повноцінного інноваційного розвитку економіки країни не вистачає системного стратегічного підходу та відчувається нестача низки ключових напрямів.

Водночас, основними тенденціями інноваційної моделі розвитку стали розширення формальної доступності нових технологій на основі глобального перетікання інтелектуальних ресурсів, уніфікація систем освіти, зростання міжнародної кооперації у сфері високих технологій, регіональна диверсифікація високотехнологічних виробництв провідними ТНК. Однак можливості використання нових технологій та отримання відповідного економічного ефекту будуть

визначатися наявністю необхідної інфраструктури та інституційних умов (національних інноваційних систем), а також достатністю інвестицій у людський капітал. Це приведе до збереження та навіть посилення якісної диференціації країн за рівнем технологічного розвитку [10, р. 557].

Об'єктивні тенденції економічного розвитку, що складаються в багатьох країнах, характеризуються такими особливостями [12, р. 256]: посилення наукомісткого виробництва та значущості наукових досліджень для промисловості; скорочення періоду між отриманням наукового результату та його практичним застосуванням; зниження бюджетного фінансування наукового сектора економіки та внутрішньофірмових досліджень, а також прагнення корпорацій використовувати наукові організації як субпідрядників для проведення НДДКР; розвиток заходів щодо стимулювання прямої взаємодії учасників інноваційного процесу на різних стадіях. З огляду на це необхідно суттєво переглянути інституційні умови ведення бізнесу, сформувані сприятливий інноваційний клімат, здійснити прорив у сфері використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій як у галузі відтворення знань, так і в галузях, що використовують нововведення.

Один із ключових факторів підвищення конкурентоспроможності країни, розвитку в межах ефективної НІС – державне втручання. В умовах переходу до інноваційної моделі розвитку змінюються функції та завдання державного регулювання. На перший план висувається завдання зі створення ефективної держави, яка відіграє роль катализатора у формуванні загальних умов розвитку підприємництва та інноваційної діяльності, а також середовища, що стимулює інноваційний ризик, сприяє залученню приватного капіталу в розробку наукомісткої продукції, сприяє кооперації між державним і підприємницьким секторами наукової та промислової діяльності. Причому саме партнерство держави та приватного бізнесу знижує ризики неефективних рішень у сфері інноваційної діяльності. Державна інноваційна політика спрямована на створення сприятливого економічного клімату для здійснення інноваційних процесів і є сполучною ланкою між академічною наукою та виробництвом.

Інституційні структури НІС розвинених країн об'єднують кілька рівнів організації та управління. Так, НІС Норвегії та Австралії складається з шести рівнів, Німеччини та Великої Британії – з чотирьох, Бельгії, Швейцарії, Австрії – з трьох. НІС розвинених країн відрізняються за своєю спрямованістю та роллю держави, насамперед, за рахунок орієнтації на задоволення особливих національних пріоритетів: Фінляндія – диверсифікація економіки, Франція – створення мережі дрібних технологічних фірм, США – підтримка реструктуризації економіки [13, р. 1181].

В Україні національна інноваційна система формується на основі поєднання дослідницького середовища, яке виробляє нові знання та інформацію, конкурентного середовища, що реалізує інновації, та інституційного механізму їхньої взаємодії [2, с. 16]. З урахуванням інституційного аспекту національну інноваційну систему можна визначити як сукупність державних, регіональних приватних і громадських інститутів, регуляторів та механізмів їх взаємодії, які організують діяльність зі створення, зберігання та поширення нових знань і технологій, підтримки, використання стимулів та пільг для інвестування коштів у здійснення інноваційної діяльності, виробництва інноваційних конкурентних товарів та послуг, їх просування та реалізації на ринку з метою забезпечення стійкого економічного зростання та реалізації конкурентних переваг національної економіки в системі глобальних загальносвітових взаємозв'язків.

ВИСНОВКИ

Отже, для забезпечення стійкого розвитку національної економіки потрібне поєднання різних інструментів, які мають бути спрямовані не тільки на створення сприятливих умов для поширення інновацій, але й на підтримку конкурентоспроможних підприємств і галузей промисловості, раціональне природокористування та розвиток соціальної сфери. Фінансова підтримка інноваційної діяльності з боку держави має бути зваженою та супроводжуватися найближчими соціально-економічними та екологічними ефектами, що сприяють сталому розвитку суспільства. Вирішення проблеми стійкого розвитку країни на основі інноваційних перетворень потребує реалізації таких завдань:

- ✦ *по-перше*, світовий досвід показує, що для переведення вітчизняної економіки на інноваційний шлях розвитку, побудови економіки, заснованої на знаннях, вільної від експортно-сировинної залежності, з високою динамікою економічного зростання необхідні її радикальна перебудова, освоєння енергоефективних та інших передових (проривних) технологій, суттєве збільшення обсягу інвестицій у інноваційну сферу;
- ✦ *по-друге*, розроблення ефективних інструментів державної підтримки інфраструктури інноваційної діяльності. Формування національної інноваційної системи вимагає, з одного боку, державного управління та координації дій усіх її суб'єктів, з іншого – самостійних зусиль усіх суб'єктів, зацікавлених у реалізації інновацій, створенні умов, що сприяють інноваційному процесу та впровадженню досягнень науки і техніки в національну економіку;
- ✦ *по-третє*, розвиток основних елементів інституційної інноваційної структури відносин:

формальні (наприклад, юридичні, економічні, фінансові, освітні) та неформальні інститути, які задають правила та діапазон можливостей для інновацій; канали передачі знань, навичок, інформації, динамічні чинники всередині суб'єктів інноваційних відносин. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

- Бондар-Підгурська О. В. Науково-методологічні засади сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку економіки : монографія. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2016. 531 с.
- Горбаченко С. А. Перспективи впровадження моделі інноваційного розвитку економіки України. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2021. № 1. С. 9–20. DOI: [https://doi.org/10.33987/vsed.1\(76\).2021.9-20](https://doi.org/10.33987/vsed.1(76).2021.9-20)
- Єрмакова О. А. Інструменти державної інноваційної політики України в контексті впровадження європейського досвіду. *Механізм регулювання економіки*. 2016. № 1. С. 85–96. URL: https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_28/OLGA_A_IERMAKOVAInstruments_of_the_State_Innovation_Policy_of_Ukraine_in_the_Context_of_Implementation_of_the_European_Ex.pdf
- Краус Н. М. Інноваційна економіка в глобалізованому світі: інституціональний базис формування та траєкторія розвитку : монографія. Київ : Аграр Медіа Груп, 2019. 492 с.
- Мельник В. І., Погріщук Г. Б., Погріщук О. Б. Інноваційні зміни в економіці в контексті еволюційних зрушень. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2016. Вип. 2. С. 200–207. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/15485/1/ІННОВАЦІЙНІ%20ЗМІНИ%20В%20ЕКОНОМІЦІ%20В%20КОНТЕКСТІ%20ЕВОЛЮЦІЙНИХ%20ЗРУШЕНЬ.pdf>
- Шушкова Ю. В. Узагальнення інструментів світового досвіду державної політики інноваційного та технологічного розвитку економіки. *Економіка та держава*. 2019. № 11. С. 20–24. DOI: [10.32702/2306-6806.2019.11.20](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.11.20).
- Aka K. G. Actor-network theory to understand, track and succeed in a sustainable innovation development process. *Journal of Cleaner Production*. 2019, Vol. 225. P. 524–540. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.03.351>
- Cheng C. C. Sustainability Orientation, Green Supplier Involvement, and Green Innovation Performance: Evidence from Diversifying Green Entrants. *Journal of Business Ethics*. 2020. Vol. 161. P. 393–414. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10551-018-3946-7>
- Hernandez-Vivanco A., Bernardo M., Cruz-Cázares C. Sustainable innovation through management systems integration. *Journal of Cleaner Production*. 2018. Vol. 196. P. 1176–1187. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.06.052>
- Edurne A., Inigo E. A., Ritala P., Albareda L. Networking for sustainability: Alliance capabilities and sustainability-oriented innovation. *Industrial Marketing Management*. 2020. Vol. 89. P. 550–565. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.indmarman.2019.06.010>
- Neutzling D. M., Land A., Seuring S., Do Nascimento L. F. M. Linking sustainability-oriented innovation to supply chain relationship integration. *Journal of Cleaner Production*. 2018. Vol. 172. P. 3448–3458. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.11.091>
- Rauter R., Perl-Vorbach E., Baumgartner R. J. Is open innovation supporting sustainable innovation? Findings based on a systematic, explorative analysis of existing literature. *International Journal of Innovation and Sustainable Development*. 2017. Vol. 11. No. 2–3. P. 249–270. DOI: <https://doi.org/10.1504/IJISD.2017.083289>
- Reficco E., Gutiérrez R., Jaén M. H., Auletta N. Collaboration mechanisms for sustainable innovation. *Journal of Cleaner Production*. 2018. Vol. 203. P. 1170–1186. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.08.043>

REFERENCES

- Aka, K. G. "Actor-network theory to understand, track and succeed in a sustainable innovation development process". *Journal of Cleaner Production*, vol. 225, no. 11 (2019): 524-540. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.03.351>
- Bondar-Pidhurska, O. V. *Naukovo-metodolohichni zasady staloho innovatsiinoho sotsialno oriientovanoho rozvytku ekonomiky* [Scientific and Methodological Foundations of Sustainable Innovative Socially Oriented Economic Development]. Poltava: RVV PUET, 2016.
- Cheng, C. C. "Sustainability Orientation, Green Supplier Involvement, and Green Innovation Performance: Evidence from Diversifying Green Entrants". *Journal of Business Ethics*, vol. 161 (2020): 393-414. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10551-018-3946-7>
- Edurne, A. et al. "Networking for sustainability: Alliance capabilities and sustainability-oriented innovation". *Industrial Marketing Management*, vol. 89 (2020): 550-565. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.indmarman.2019.06.010>
- Hernandez-Vivanco, A., Bernardo, M., and Cruz-Cazares, C. "Sustainable innovation through management systems integration". *Journal of Cleaner Production*, vol. 196 (2018): 1176-1187. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.06.052>
- Horbachenko, S. A. "Perspektyvy vprovadzhennia modeli innovatsiinoho rozvytku ekonomiky Ukrainy" [Prospects for Implementing the Model of Innovative Development of Ukraine's Economy]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, no. 1 (2021): 9-20. DOI: [https://doi.org/10.33987/vsed.1\(76\).2021.9-20](https://doi.org/10.33987/vsed.1(76).2021.9-20)
- Kraus, N. M. *Innovatsiina ekonomika v hlobalizovanomu sviti: instytutsionalnyi bazys formuvannia ta traiektoriia rozvytku* [Innovative Economy in the Globalized World: Institutional Basis of Formation and Development Trajectory]. Kyiv: Ahrar Media Hrup, 2019.
- Melnyk, V. I., Pohrishchuk, H. B., and Pohrishchuk, O. B. "Innovatsiini zminy v ekonomitsi v konteksti evoliutsiinykh zrushen" [Innovative Changes in the Economy in the Context of Evolutionary Shifts]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya «Ekononika»*, iss. 2 (2016): 200-207. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/15485/1/ІННОВАЦІЙНІ%20ЗМІНИ%20В%20ЕКОНОМІЦІ%20В%20КОНТЕКСТІ%20ЕВОЛЮЦІЙНИХ%20ЗРУШЕНЬ.pdf>

Neutzling, D. M. et al. "Linking sustainability-oriented innovation to supply chain relationship integration". *Journal of Cleaner Production*, vol. 172 (2018): 3448-3458. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.11.091>

Rauter, R., Perl-Vorbach, E., and Baumgartner, R. J. "Is open innovation supporting sustainable innovation? Findings based on a systematic, explorative analysis of existing literature". *International Journal of Innovation and Sustainable Development*, vol. 11, no. 2-3 (2017): 249-270. DOI: <https://doi.org/10.1504/IJISD.2017.083289>

Reficco, E. et al. "Collaboration mechanisms for sustainable innovation". *Journal of Cleaner Production*, vol. 203 (2018): 1170-1186. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.08.043>

Shushkova, Yu. V. "Uzahalnennia instrumentiv svitovoho dosvidu derzhavnoi polityky innovatsiinoho ta tekhnolohichnoho rozvytku ekonomiky" [State Policy of Innovative and Technological Development of Economy World Experience Instruments Generalization]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 11 (2019): 20-24. DOI: [10.32702/2306-6806.2019.11.20](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.11.20)

Yermakova, O. A. "Instrumenty derzhavnoi innovatsiinoi polityky Ukrainy v konteksti vprovadzhennia yevropeiskoho dosvidu" [Instruments of the State Innovation Policy of Ukraine in the Context of Implementation of the European Experience]. *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky*, no. 1 (2016): 85-96. https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_28/OLGA_A_IERMAKOVAInstruments_of_the_State_Innovation_Policy_of_Ukraine_in_the_Context_of_Implementation_of_the_European_Ex.pdf

УДК 640.43:338.48
JEL: L83; M21; O14; O16; O31
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-6-93-99>

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ В ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ: ПРАКТИКИ ТА ІННОВАЦІЇ

©2023 КАЩУК К. М., МОСІЙЧУК І. В., САУХ І. В.

УДК 640.43:338.48
JEL: L83; M21; O14; O16; O31

Кащук К. М., Мосійчук І. В., Саух І. В. Сучасні технології управління в готельно-ресторанному бізнесі: практики та інновації

Мета статті полягає в ознайомленні з новими технологіями, які можуть бути використані для поліпшення ефективності управління готелями та ресторанами, обслуговування клієнтів та забезпечення конкурентної переваги. Аналізуючи, систематизуючи й узагальнюючи наукові праці багатьох учених, було розглянуто сучасні технології управління в готельно-ресторанному бізнесі та наведено найкращі практики та інновації в цій галузі. У результаті дослідження виділено основні тенденції у сфері розвитку готельної індустрії. Визначено перелік відомих компаній, які пропонують сучасні технології управління, а також розроблено загальні класифікаційні підходи до інноваційних технологій. Обґрунтовано, що інноваційні технології допомагають підприємствам ресторанного господарства поліпшити ефективність роботи, забезпечити краще обслуговування гостей та створити конкурентну перевагу на ринку. Визначено перелік інноваційних технологій, які рекомендуються до використання на підприємствах ресторанного господарства, та компанії, які їх використовують з метою підвищити ефективність, поліпшити гостьовий досвід та залишитися конкурентоспроможними на ринку готельно-ресторанного бізнесу. Доведено, що використання цифрових технологій, таких як мобільні застосунки для замовлення столиків або онлайн-бронювання номерів, приводить до збільшення кількості замовлень і поліпшення гостьового досвіду, а такі інноваційні технології, як робототехніка, автоматизація процесів та штучний інтелект, можуть забезпечити ефективнішу роботу, зменшити помилки та підвищити задоволення гостей. Перспективами подальших розвідок у даному напрямі є дослідження найбільш перспективних та інноваційних форм організації готельного бізнесу – апарт-готелів, навести їх економічну сутність, види та переваги, а також вивчити зарубіжний досвід і дослідити проблеми розвитку цієї форми організації готельного бізнесу в Україні.

Ключові слова: інновації, готельно-ресторанний бізнес, цифрові технології, онлайн-бронювання, управління.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 9.

Кащук Катерина Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, менеджменту і маркетингу, Житомирський державний університет імені Івана Франка (вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна)

E-mail: kaschuck.katerina@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4916-6867>

Мосійчук Ірина Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, менеджменту, маркетингу та готельно-ресторанної справи, Житомирський державний університет імені Івана Франка (вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна)

E-mail: mosiychuk_i@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7664-7853>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAy-7063-2021>

Саух Ірина Василівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, менеджменту і маркетингу, Житомирський державний університет імені Івана Франка (вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна)

E-mail: irina_saukh@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3812-6579>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=56658723900>